

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**

Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 9 november 2018

Betreft Gewijzigde Meerjarenaafspraken Energietransitie Glastuinbouw en plan van aanpak programma Kas als Energiebron voor de periode 2018-2020 voor de huidige klimaatopgave van de glastuinbouw

Ons kenmerk

DGAN-PAV / 18262263

Bijlage(n)

2

Geachte Voorzitter,

In vervolg op de tussentijdse evaluatie van de Meerjarenaafspraken Energietransitie Glastuinbouw 2014-2020 stuur ik uw Kamer het gewijzigde convenant en het plan van aanpak van het actie- en innovatieprogramma Kas als Energiebron voor de periode 2018-2020.

Gewijzigde Meerjarenaafspraken Energietransitie Glastuinbouw 2018-2020

In de gewijzigde Meerjarenaafspraken Energietransitie Glastuinbouw heb ik met LTO Glaskracht Nederland afspraken gemaakt over de aanscherping van het CO₂-doel van 6,2 naar 4,6 Mton in 2020 en de aanpak, inhoud en de financiering van het programma Kas als Energiebron voor de periode 2018-2020. Deze afspraken betreffen het bereiken van de huidige klimaatopgave van de glastuinbouw met als ambitie een rendabele klimaatneutrale glastuinbouw in 2050, die onafhankelijk is van gas. Dit is cruciaal voor het sluiten van de energiekringloop in de glastuinbouw.

Plan van aanpak programma Kas als Energiebron 2018-2020

De kern van het plan is het mogelijk maken en realiseren van CO₂-reductie via energiebesparing en toepassing van duurzame energie door voortzetten van de transitieaanpak gericht op innovatie-ontwikkeling, koplopers én uitrol naar de grotere groep volgers met behulp van een samenhangend gericht instrumentarium.

Nieuwe accenten zijn het versterken van de samenwerking met regionale partijen en samenwerking met en facilitering van het groene onderwijs.

Inhoudelijke speerpunten zijn het conceptueel verder ontwikkelen van "Het Nieuwe Telen", een innovatieve energiezuinige teeltmethode en het verder uitrollen van de toepassing ervan, kennisontwikkeling, professionalisering en standaardisering in de aardwarmteketen en acties voor externe CO₂ en lokale bio-energieopties.

Het ontwikkelen van innovatiedoelstellingen wordt gericht op het verminderen van de winterpiek in het gasgebruik, nieuwe kasdek- en schermmaterialen en *smart materials*, passende LED-spectra voor energiezuinige belichting en (bijna) klimaatneutrale totaalconcepten. Hierdoor is en blijft Nederland koploper in

klimaat- en teelttechniek glastuinbouw en versterken de toeleverende bedrijven hun internationale positie.

Financiële afspraken voor 2018 t/m 2020 voor huidige opgave

LTO Glaskracht Nederland en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit financieren ieder 50% van het onderzoek en de kennisuitwisseling, zijnde ieder € 1,85 miljoen/jaar.

Ik zet daarnaast € 1 miljoen per jaar in voor *proof of principle* projecten voor (bijna) klimaatneutrale concepten en € 10 miljoen per jaar voor de subsidieregelingen MEI (vroeg marktintroductie energie-innovaties bij koplopers) en EHG (energiebesparingsinvesteringen door groep vroege volgers) samen.

Intensivering door klimaatenvoloppes 2018 en 2019

Vanuit de klimaatenvoloppes 2018 en 2019 is aanvullend respectievelijk € 23 en € 10 miljoen beschikbaar voor versnelling van de CO₂-reductie. Hiermee worden enkele *proof of principles* voor (bijna) klimaatneutrale integrale concepten op voldoende schaalgrootte getest en beproefd, vier fossieloze demonstraties ingericht en getest, budget voor de EHG-regeling opgehoogd voor de introductie van tweede energieschermen (belangrijk voor Het Nieuwe Telen) en een project met onderwijs en een intensieve kennisuitwisselingscampagne met *roadshow* uitgevoerd.

Klimaatakkoord

De glastuinbouw toont in de hoofdlijnen voor het klimaatakkoord een forse extra ambitie onder randvoorwaarden, bovenop de huidige ambitie, en beoogt daarmee het tempo van de CO₂-reductie nog verder op te voeren met als nieuwe ambitie al in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Concretisering van de hoofdlijnen en concrete afspraken over doelen en (financiële) inzet voor de periode 2020-2030 worden de komende maanden voorbereid aan de Klimaat Tafel Landbouw en Natuur. Daarnaast bestaan er dwarsverbanden met andere tafels en landelijke onderwerpen (aardwarmte, CO₂-afvangst en levering, integraal duurzaam energiesysteem met afgestemde regulering en tarieven, warmtenetten, vraag naar duurzame elektra).

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit